

GOD JAGT UDEN BLY

Danmark forbyder som det første land i verden bly i centraltændt riffelammunition til jagt

Fra og med den 1. april 2024 er det slut med bly i centraltændt riffelammunition til jagt og regulering i Danmark, men der er gode alternativer på markedet, som er lige så sikre, præcise og effektive som blyammunition.

Hver gang du sætter tænderne i et stykke krondyrfilet eller dyreryg skudt med blyammunition, er der risiko for, at du får lidt blystøv i kroppen. Blystøv bliver nemlig spredt i kødet, når dyret bliver nedlagt med blyammunition. Selv om du ikke kan se det med det blotte øje, og selv i meget små koncentrationer udgør det en risiko for sundheden.

Derfor forbyder Danmark som det første land i verden bly i centraltændt riffelammunition til jagt. Bly i haglpatroner har været forbudt siden 1996. Forbuddet fremgår af den reviderede: "Bekendtgørelse om våben og ammunition der må anvendes til jagt m.v.", som trådte i kraft 1. juli 2022, og det gælder fra og med 1. april 2024. Jægerne har dermed knap to år til at omstille sig til blyfri jagt.

Gode alternativer

Mange jægere har på forhånd gjort erfaringer med blyfri ammunition, en del har allerede selv udfaset blyet, og Danmarks Jægerforbund er gået foran med en aktiv indsats for at få blyammunition forbudt.

Det behøver ikke være svært, for der findes allerede mange gode blyfrie alternativer på marke-

det, og der kommer løbende nye til. Forskning fra DCE ved Aarhus Universitet har vist, at blyfri ammunition er fuldt ud så sikker, præcis og effektiv som den blyholdige.

Hvis du ikke allerede har gjort dine erfaringer, så er overgangsfasen en oplagt mulighed for at eksperimentere og afprøve forskellige typer blyfri ammunition både på skydebanen og ved jagt og regulering. Det er vigtigt, at du finder det alternativ, som passer bedst til dit temperament og dine behov, og som fungerer med den riffel, du vil bruge.

Undgå bly i maden

Bly er et sundhedsskadeligt tungmetal, som allerede er blevet forbudt i mange andre produkter. Et forbud mod bly i riffelammunition til jagt og regulering er derfor en god nyhed for folkesundheden og for alle, der gerne vil sætte vildt på middagsbordet.

Bly kan skade hjerneudviklingen hos fostre og små børn, og kvinder i den fødedygtige alder skal derfor passe på med bly - især hvis de er gravide eller ammer. Når du går over til blyfri ammunition, bliver det dermed en endnu bedre oplevelse at samle familien om middagsbordet med vildt, du selv har nedlagt.

FAKTA OM BLYAMMUNITION

Hvorfor skal blyammunition udfases?

Bly er et giftigt tungmetal med mange skadelige virkninger. Det ophobes i kroppen og i fødekæderne til skade for både mennesker og dyr.

Når et dyr bliver skudt med blyammunition, bliver bly spredt ud i kødet. Større fragmenter, kan man se og fjerne, men ikke blystøv og de bittesmå nanopartikler. Blystøvet er mikroskopiske partikler, som kun kan ses på røntgenbilleder. Nanopartiklerne er endnu mindre. Der er millioner af dem, og de bliver let optaget i kroppen.

Hvordan skader bly menneskers sundhed?

Bly indgår ikke naturligt i menneskets biokemi og er giftigt for organismen selv i ganske små doser. Der findes ikke en sikker grænse for indtagelse af bly. Bly skader menneskers nerve-, hjerte-, og nyrefunktion og bringer immunforsvar og hormonsystem ud af balance.

Bly er især skadeligt for små børn og fostre, fordi stoffet selv ved lave koncentrationer kan forårsage uoprettelig hjerneskade, som afspejler sig i barnets IQ.

Er bly giftigt for alle dyr?

Bly påvirker også dyr, og nogle arter er mere sårbare end andre. Hvis jægere efterlader indvolde og andre rester af vildt skudt med blyammunition i naturen, udgør det en risiko for især rovfugle og ådselædere, som spiser resterne.

Rovfugle har en meget stærk mavesyre, fordi den skal kunne nedbryde knogler fra byttedyr. Den kan opløse ammuniionsrester, så fuglen optager bly direkte i blodbanen og blive dødeligt forgiftet.

Kend de nye regler for riffelammunition til jagt

Fra og med den 1. april 2024 skal centraltændt riffelammunition til jagt og regulering være blyfri.¹ Forbuddet mod blyholdig ammunition gælder ved jagt og regulering. Det vil fortsat være lovligt at bruge blyholdig ammunition på godkendte skydebaner.

De godkendte skydebaner er ikke omfattet af forbuddet. Du skal dog huske, at det er den enkelte skydebanes godkendelse, der afgør hvilke kalibre og ammunitionstyper, du må skyde med på den pågældende bane.

To regelsæt i overgangsperioden

De nye regler fremgår af den reviderede "Bekendtgørelse for våben og ammunition der må anvendes til jagt mv." af 1. juli 2022. Den fastlægger også retningslinjerne for overgangsperioden, hvor blyammunition bliver udfaset.

I overgangsperioden fra 1. juli 2022 til 31.3.2024 gælder to regelsæt hvad angår krav til jagtriffelammunition: Bruger du blyholdig ammunition, gælder de gamle krav stadig frem til 31.3.2024. Det indebærer bl.a. at kuglevægten har betydning. Bruger du blyfri ammunition, skal du overholde det nye regelsæt, hvor projektilets diameter har betydning. Fra 1. april 2024, når forbuddet træder i kraft, er der igen kun ét sæt regler – det nye.

Det siger bekendtgørelsen om riffelammunition til jagt:

§ 3. Jagtammunition til riflede våben må anvendes til jagt på og regulering af de i bilag 1 anførte arter, når de anførte minimumskrav er overholdt.

Stk. 2. I jagtammunition til riflede våben til jagt på eller regulering af klasse 1 og klasse 2 vildt, jf. bilag 1, skal projektilet være ekspanderende eller fragmenterende.

Stk. 3. Projektiler i jagtammunition til riflede våben indeholdende en koncentration af bly, der er lig med eller større end 1 vægtprocent, må ikke medtages eller anvendes til jagt eller regulering, jf. dog stk. 4.

Stk. 4. Jagtammunition med randtænding eller jagtammunition afskudt fra luft- og fjedervåben er undtaget fra kravet i stk. 3.

Stk. 5. Der må ikke i forbindelse med jagt og regulering anvendes våben, som kan anvende ammunition i kaliber 50 BMG.

Kuglevægt ikke længere et krav

Udfordringen ved at gå over til blyfri ammunition har bl.a. ligget i, at visse blyfrie ammunitionstyper som for eksempel 6,5x55

ikke har kunnet opfylde de hidtidige krav til kuglevægt. Det skyldes, at de materialer, man bruger – eksempelvis kobber – ikke er så tunge som bly.

For at løse det problem er reglerne om kuglevægt blevet erstattet med krav til projektilernes diameter. Det betyder, at du kan benytte mindre riffelkalibre end tidligere til visse vildtarter. Lige som tidligere er der dog stadig krav til anslagsenergi.

Kaliber og anslagsenergi

De vildtarter, som må jages og reguleres med jagtriffel, er nu inddelt i fem klasser. Kravet til riffelammunition til jagt og regulering på klasse 1- og 2-vildtarter bliver defineret ud fra kuglediameter og anslagsenergi (E100). For klasse 3, 4 og 5 er energikravene ikke ændret.

Du kan se kravene til jagtammunition for de fem vildtklasser i tabellen på næste side.

Undtagelser fra forbuddet

Forbuddet mod bly gælder ikke randtændt riffelammunition. Det vil sige, at du fortsat må bruge blyammunition til f.eks. salonrifler og til luft- og fjedervåben. De er ikke omfattet af forbuddet, fordi udbuddet af blyfri ammunition til disse våbentyper ikke er tilstrækkeligt endnu.

¹) Blyfri ammunition må dog ifølge bekendtgørelsen indeholde op til én procent bly jf. bekendtgørelsens § 3, stk. 3. Se hele bekendtgørelsen her: <https://www.retsinformation.dk/eli/ta/2022/971>

Gode alternativer på markedet

Den lange overgang til de nye regler giver dig mulighed for at afprøve de blyfri alternativer i god tid, inden forbuddet mod bly i centraltændt jagtriffelammunition træder i kraft.

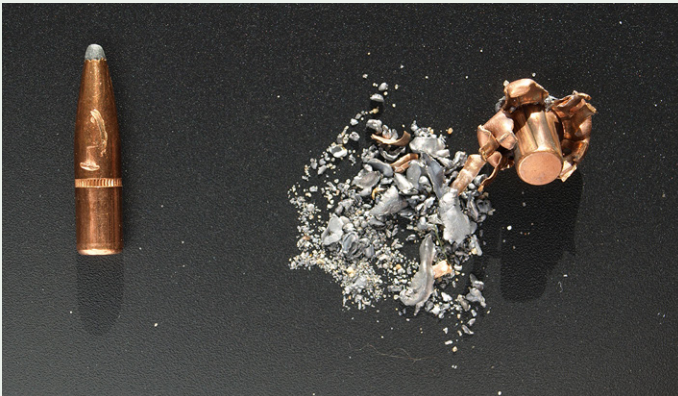
Hvis du ikke allerede er gået over til blyfri jagtriffelammunition, kan du med fordel begynde med et besøg hos din forhandler af jagtammunition. Alle forhandlere ligger efterhånden inde med et bredt udvalg af blyfri ammunition og kan rådgive dig præcist om, hvilke typer, der egner sig bedst til din riffel og de vildtarter, du ønsker at jage.

Der er gennemført mange afprøvninger af blyfri ammunition både i Danmark og i udlandet. Danmarks Jægerforbund har bl.a.

testet et bredt udvalg, men der kommer hele tiden nye produkter på markedet, så forhør dig om de aktuelle muligheder, før du vælger.

Forhandleren kan også hjælpe dig med at vurdere, om din riffel er egnet til den enkelte type blyfri ammunition. Det vil den i de fleste tilfælde være, hvis den i øvrigt er i god stand.

Som med alle ammunitionstyper skal man ved overgang til en ny type ammunition altid foretage en til flere prøveskydninger for at teste ammunitionens træfsikkerhed for den enkelte jagtriffel.

Blyprojektil før og efter skud ind i vandbeholder. Blyet er pulveriseret, og fragmenterne er opsamlet med si efter skuddet. Fragmenter under 0,25 mm er ikke opsamlet. Projektilet vejede 9 g før skuddet, og restvægten var 5,9 g. Fragmenterne vejer tilsammen ca. 3 g - altså ca. 33 procent af projektillets vægt.

Blyfrit projektil af kobber skudt i vand. Projektillets spids er krænget tilbage som en paddehat, men har ikke afgivet metalstøv. Restvægten var 99 procent af den oprindelige vægt. Kun én procent af kobberet er blevet i kødet.

Afprøvning og foto: Niels Kanstrup

Før og efter skuddet - med og uden bly

Der er stor forskel på, hvad der sker med et blyholdigt og et blyfrit projektil, når det rammer byttet. Det blyholdige projektil pulveriseres, så småbitte fragmenter af bly bliver spredt i kødet som en usynlig blyforurening. Mange af fragmen-

terne er så små, at de ikke kan ses med det blotte øje.

De blyfrie projektiler, som typisk er fremstillet af kobber, reagerer derimod anderledes. Kobberprojektillet ekspanderer til ca. dobbelt diameter. Den ligner en paddehat

efter at have ramt byttet, og der bliver ikke afgivet støv. Desuden er kobber et mikronæringsstof, som i modsætning til bly ikke skader organismen i små koncentrationer. Det gælder både for dyr og mennesker.

Jagtammunition til riflede våben, der må anvendes til jagt på og regulering af vildt

Klasse	Vildtart	Tilladt jagtammunition jf. § 3				
		Kuglediameter mindst 6 mm (.236) og anslagsenergi E_{100} mindst 2000 J ¹⁾	Kuglediameter mindst 5,5 mm (.217) og anslagsenergi E_{100} mindst 800 J ²⁾	Anslagsenergi E_{100} mindst 175 J ³⁾	Anslagsenergi E_0 mindst 150 J ⁴⁾	Mundingshastighed V_0 mindst 200 m/sek. Hvis drivmidlet er luft, skal kuglediameter være mindst 5,5 mm
1	Kronvildt Dåvildt, Sikavildt, Muffon, Vildsvin	x				
2	Råvildt Sæler	x	x			
3	Ræv Vaskebjørn Mårhund Hare Sumpbæver Skarv Gæs	x	x	x		
4	Husmår Ilder Mink Vildkanin Bisamrotte Hønsefugle Blishøne Ænder Måger	x	x	x	x	
5	Duer Kragefugle Vadefugle Stære	x	x	x	x	x

1) Fx kaliber 243, 6,5x55, 270, 308, 30-06.
2) Fx kaliber 22-250, 222, 223.

3) Fx kaliber 17 Rem, .22 Hornet, .221 Rem, 17 HMR.
4) Fx kaliber .22 LR.

GOD JAGT UDEN BLY

Spørgsmål & Svar

Er blyfri ammunition lige så effektiv?

Der er ingen forskel i effektiviteten, når man sammenligner blyfri ammunition med tilsvarende typer blyammunition af de mest brugte typer. Det viser både danske og udenlandske undersøgelser.

Når det gælder de små kalibre, f.eks. kaliber 22LR, er de blyfrie alternativer stadig ikke på højde med blyammunition, men der sker hele tiden en udvikling på området, og den stigende efterspørgsel fremmer produktudviklingen.

Er blyfri ammunition lige så præcis?

I de fleste kalibre er blyfri ammunition lige så præcis som blyammunition. Men for ældre rifler i små kalibre - mindre end 6 mm og med lav stigning i riffelgangen - kan der være problemer med præcisionen. I nogle tilfælde er det dog muligt at finde et projektil og ladning, der giver riflen tilstrækkelig præcision, men måske bliver du nødt til at udskifte piben i sådanne tilfælde.

De fleste producenter oplyser, hvilken stigning projektilet fungerer bedst ved, så tjek det, inden du køber nye ammunitionstyper.

Er blyfri ammunition lige så sikker?

Mange frygter, at blyfrie projektiler har en større tendens til at rikochettere - dvs. prelle af - fra hårde overflader. Men det er der ikke noget, som tyder på. Tværtimod viser både tyske og danske undersøgelser, at det i højere grad er udformningen af projektilet, der er afgørende, og ikke projektilmaterialet.

Sikkerheden afhænger desuden i høj grad af din adfærd som jæger, skudvinklen og ikke mindst kuglefang.

Er du i tvivl om sikkerheden så lad vær med at skyde.

Yderligere information:

God jagt uden bly:

<https://mst.dk/blyfri-jagt>

Få råd hos en lokal vildtkonsulent:

kortiink.dk/naturstyrelsen/2egnaq

Kontakt Miljøstyrelsen:

Tlf. 72 54 40 00. Mail: mst@mst.dk